וְהָוֶה בטעות על כלים טמאים שעמדו לְאַחֲרָיו, או שהתכוין להזות על כלים שלְאָחֲרָיו, וְהָוֶה בטעות על כלים שלְפָנָיו, הדין הוא שהַזָּאתוֹ פְּסוּלָה, משום שההזאה צריכה להיות בכוונה לטהר. אך אם התכוין להזות על כלים שלְפָנָיו, וְהָוֶה בטעות עַל כלים שבצְדָדִין שֶׁבְּפָנָיו – לפניו באלכסון, הַזָּאתוֹ כְּשֵׁרָה, משום שהצדדים שלפניו הם בכלל כוונתו. ויש לפשוט מכך את הספק לענין ברכת כהנים, שהעומדים בצדדים שלפני הכהנים דינם כעומדים לפניהם ומתברכים, אך העומדים בצדדים שאחוריהם אינם מתברכים, למרות שאינם אחוריהם ממש.

אָמַר רָבָא בַּר רַב הוּנָא, כֵּיוָן שֶׁנִּפְתַּח סֵפֶר תּוֹרָה והתחילו לקרוא בו קריאת התורה, אָסוּר לְסַפֵּר ולדבר אֲפִילּוּ בְּדָבָר הֲלָכָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וּבְפָתְחוֹ – ובשפתח עזרא את הספר והתחיל לקרוא בתורה, עָמְדוּ כָּל הָעָם". וְאֵין לפרש לשון 'עָמְדָה' אֶלָּא מלשון שְׁתִיקָה – שהעם שתקו, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהוֹחַלְתִּי – המתנתי לשמוע דבריהם, עד שראיתי כִּי לֹא יָדְבְּרוּ כִּי עָמְדוּ מלדבר לֹא עָנוּ עוֹד" – הרי ש'עמידה' היא מלשון שתיקה. רַבִּי זֵירָא אָמַר בשם רַב חִסְדָּא, שיש ללמוד שאסור לדבר בשעת קריאת התורה מֵהָכָא – מפסוק זה, "וְאָזְנֵי כָל הָעָם אֶל סֵפֶר הַתּוֹרָה".

הגמרא חוזרת לדון בהלכות ברכת כהנים, וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, כָּל כֹּהֵן שֶׁלֹּא נָטַל יָדָיו לפני עלייתו לדוכן, לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו, שֶׁנֶּאֱמַר, "שְׂאוּ יְדֵיכֶם לברכת כהנים, רק לאחר שתטלו אותם והם יהיו קֹדֶשׁ, וּבֵרְכוּ אֶת ה'" – את הברכה שלפני ברכת כהנים.

שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן שַׁמּוּעַ, בַּמֶּה – באיזו זכות הָאֲרַכְתָּ יָמִים. אָמַר לָהֶן, מִימַי לֹא עָשִׂיתִי בֵּית הַכְּנֶסֶת קַפַּנְדְּרִיָּא – לא קיצרתי דרכי דרך בית הכנסת. וְלֹא פָסַעְתִּי בבית המדרש לאחר שישבו התלמידים על הארץ, שהעושה כן בהכרח מרחיב פסיעותיו, ונראה כפוסע עַל רָאשֵׁי עַם קָדוֹשׁ, אלא תמיד הגעתי מוקדם או שישבתי מבחוץ. וְלֹא נָשָׂאתִי כַּפַּי לברכת כהנים, בְּלֹא לברך הִבָּרְכָה שלפניה.

מבררת הגמרא, מַאי מְבָרֵךְ הכהן לפני הברכת כהנים, אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב חִסְדָּא, שמברך 'אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בִּקְדוּשָּׁתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, וְצִוָּנוּ לְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה'. עוד מבררת הגמרא, כִּי עָקַר כַּרְעֵיהּ – כשהכהן עוקר רגליו ב'רצה' לעלות לדוכן, ופניו מופנות לתיבה, מַאי אָמַר. ומבארת הגמרא, שהכהן אומר אז, 'יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ, שֶׁתְּהֵא בִּרְכָה זוֹ שֶׁצִּוִּיתָנוּ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, לֹא יְהֵא בָּהּ מִכְשׁוֹל וְעָוֹן'. עוד מבררת הגמרא, וְכִי מַהְדַּר אַפֵּיהּ מִצִּיבּוּרָא – כשמחזיר הכהן פניו לתיבה לאחר שגמר לברך את העם, מַאי אָמַר. אַדְּבְרִיהּ – הוליכו רַב חִסְדָּא לְרַב עוּקְבָא במבואות העיר, וְרָדַשׁ רב עוקבא, שהכהן אומר אז, 'רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עָשִׂינוּ מַה שֶּׁגָּזַרְתָּ עָלֵינוּ לברך את ישראל, אף אתה עֲשֵׂה עִמָּנוּ

המשך מעמוד כב

שיחת ש"פ וישב, כ"ג כסלו, מבה"ח טבת, ה'תשכ"ה

יט. הביאור בפירוש רש"י ריש פרשתנו, "וישב יעקב וגו'"[112], "אחר שכתב לך ישובי עשו ותולדותיו בדרך קצרה שלא היו ספונים וחשובים לפרש .. פירש לך ישובי יעקב ותולדותיו בדרך ארוכה .. לפי שהם חשובים לפני המקום להאריך בהם. וכן אתה מוצא בעשרה דורות שמאדם ועד נח .. וכן בעשרה דורות שמנח ועד אברהם .. משל למרגלית שנפלה בין החול .. ומשמצאה הוא משליך את הצרורות מידו כו'" - שהתכלית דישובי יעקב היא גם בשביל העבודה בישובי עשו, לברר מהם הניצוצות דתהו שלמעלה מתיקון, אף שמצד עצמם אין להם חשיבות כלל[113]; וענינו בעבודה, שההתעסקות בדברים הגשמיים היא רק בשביל בירור הניצוצות[114] (ובב' אופנים: הבירור דנח - שיהיה העולם כתיקונו, והבירור דאברהם - לפעול גילוי אלקות בעולם), ואילו הדברים הגשמיים עצמם אין להם חשיבות כלל[115], בדוגמת חול וצרורות - הוגה על ידי כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס[116] בלקוטי שיחות חלק ט"ו עמוד 302 ואילך.

---

112) לתרץ הקושי בפשוטו של מקרא*: (א) הפסוק "וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען" - מיותר, שהרי כבר נאמר (וישלח לה, כז) "ויבוא יעקב אל יצחק אביו גו'". (ב) מהו דיוק הלשון "וישב יעקב", בוא"ו המוסיף, בהמשך לפרשה הקודמת - בה בשעה שאין שייכים זל"ז, שהרי בסוף הפרשה הקודמת מסופר אודות אלופי עשו, והמלכים אשר מלכו בארץ אדום? ומבאר רש"י, ש"וישב יעקב" בא בהמשך להמסופר אודות תולדות יעקב לפני "ואלה תולדות עשו", אלא כיון שהכתוב הפסיק בסיפור "ישובי עשו ותולדותיו", חוזר עוה"פ "וישב יעקב", וממשיך בסיפור "ישובי יעקב ותולדותיו". ובדרך אגב מבאר הטעם ש"ישובי עשו ותולדותיו" נכתבו "בדרך קצרה" - "שלא היו ספונים וחשובים לפרש", ואילו "ישובי יעקב ותולדותיו" נכתבו "בדרך ארוכה" - "לפי שהם חשובים לפני המקום להאריך בהם".

113) ולהעיר מהמבואר במדרש (ב"ר פע"ו, ב) שהסיבה שיעקב התיירא מעשו היא - לא בגלל ריבוי החיילים כו', אלא מפני שקיים מצות כיבוד אב ואם.

114) ואז נעשה גם הבירור ד"חול" שלמטה מ"צרורות", שכל גרגיר הוא בבחי' יש לעצמו, בפירוד משאר הגרגירים, ואף שאינו אלא נקודה קטנה ביותר, הנה מצד תוקף הישות שלו, ה"ה מוותר על ההוספה שהיתה יכולה להיות ע"י הצירוף והחיבור עם שאר הגרגירים, ובלבד שישאר מציאות בפני עצמו. ומזה מובן, שהניצוץ שבו, שנפל למטה ביותר, ה"ה נעלה ביותר, ולכן, ע"י בירורו, ניתוסף בנשמה עילוי גדול ביותר.

115) וע"ד משנת"ל (שיחת י"ט כסלו סכ"ב (תורת מנחם - התוועדויות חמ"ב ס"ע 28 ואילך). וש"נ) בדברי המדרש (פדר"א רפל"ג) "וכי יצחק זרע דגן ח"ו, אלא .. זרעו לכם לצדקה" - שה"דגן" הגשמי מצד עצמו לא היתה לו חשיבות כלל.

116) בשילוב שיחת י"ט כסלו תש"ל.

*) כמדובר כמ"פ שענינו של רש"י לפרש פשוטו של מקרא, ובלשון הרשב"ם בריש פרשתנו: "רבינו שלמה אבי אמי מאיר עיני גולה שפירש תורה נביאים וכתובים נתן לב לפרש פשוטו של מקרא", ומוסיף, "ואף אני .. נתווכחתי עמו ולפניו כו'".

מַה שֶּׁהִבְטַחְתָּנוּ' – שתסכים לברכתנו, ומסיימים בפסוק, "הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּגו' וברך את עמך את ישראל, ואת האדמה אשר נתתה לנו, כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש".

אָמַר רַב חִסְדָּא, אֵין הַכֹּהֲנִים, שידיהם פרוסות, ופושטין אצבעותיהם בשעת ברכת כהנים **רַשָּׁאִים לָכוֹף קְרִשֵּׁי אֲצִבְּעוֹתֵיהֶן** כשאר בני אדם, **עַד שֶׁיַּחֲזִירוּ** – שיסובבו **פְּנֵיהֶם מִן הַצָּבוּר.** ועוד **אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַבִּי חִסְדָּא, אֵין** השליח ציבור **הַקּוֹרֵא** לכהנים לברך **רַשַּׁאי לִקְרוֹת** להם 'כֹּהֲנִים', **עַד שֶׁיִּכְלֶה** קול עניית 'אָמֵן' של ברכת 'הטוב שמך' **מִפִּי הַצָּבוּר,** משום ששני קולות אינם נשמעים כאחת. **וְאֵין הַכֹּהֲנִים רַשָּׁאִין לְהַתְחִיל בִּבְרָכָה** שלפני ברכת כהנים, **עַד שֶׁיִּכְלֶה דִּיבּוּר** 'כהנים' **מִפִּי** החזן **הַקּוֹרֵא** אותו. **וְאֵין הַצָּבוּר רַשָּׁאִין לַעֲנוֹת 'אָמֵן'** על ברכות הכהנים, **עַד שֶׁתִּכְלֶה בְּרָכָה מִפִּי הַכֹּהֲנִים. וְאֵין הַכֹּהֲנִים רַשָּׁאִין לְהַתְחִיל בִּבְרָכָה אַחֶרֶת** מברכת כהנים, **עַד שֶׁיִּכְלֶה 'אָמֵן' מִפִּי הַצָּבוּר.**

וְאָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב חִסְדָּא, אֵין הַכֹּהֲנִים רַשָּׁאִין לְהַחֲזִיר פְּנֵיהֶם מִן הַצָּבוּר לאחר ברכתם, ולסובב פניהם למזרח, **עַד שֶׁיַּתְחִיל שְׁלִיחַ צִבּוּר בְּ'שִׂים שָׁלוֹם', וְאֵינָן רַשָּׁאִין לַעֲקוֹר רַגְלֵיהֶם** מן הדוכן **וְלֵילֵךְ** למקומם, **עַד שֶׁיְּגַמֵּר** השליח **הַשְׁלִיחַ צִבּוּר** ברכת 'שים שלום'.

וְאָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב חִסְדָּא, אֵין הַצִּבּוּר רַשָּׁאִין לַעֲנוֹת אָמֵן על ברכת הקורא בתורה, **עַד שֶׁתִּכְלֶה הַבְּרָכָה מִפִּי הַקּוֹרֵא. וְאֵין הַקּוֹרֵא רַשַּׁאי** להתחיל **לִקְרוֹת בַּתּוֹרָה, עַד שֶׁיִּכְלֶה** קול עניית **'אָמֵן'** על ברכתו, **מִפִּי הַצִּבּוּר. וְאֵין הַמְתַרְגֵּם** את הפסוקים **רַשַּׁאי לְהַתְחִיל בְּתַרְגּוּם, עַד שֶׁיִּכְלֶה הַפָּסוּק מִפִּי הַקּוֹרֵא. וְאֵין הַקּוֹרֵא רַשַּׁאי לְהַתְחִיל בְּפָסוּק אַחֵר, עַד שֶׁיִּכְלֶה הַתַּרְגּוּם מִפִּי הַמְתַרְגֵּם.**

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, הַמַּפְטִיר בִּנְבִיא צָרִיךְ שֶׁיִּקְרָא בַּתּוֹרָה תְּחִלָּה – מפני כבוד התורה, להראות שהיא עיקרית. **וְאָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אֵין הַמַּפְטִיר רַשַּׁאי** להתחיל **לְהַפְטִיר בְּנָבִיא, עַד שֶׁיְּגַלֵּל סֵפֶר תּוֹרָה** ויכרך בפרוכתו, כדי שיוכלו הגוללים לשמוע ההפטרה, ולא יהיו טרודים בגלילה.

בזמן הגמרא נהגו לשמור הספר תורה בבית אחר ולהביאו משם לבית הכנסת, ולפני הקריאה היו פורסים בגדים נאים על התיבה, ומניחים את הספר תורה עליהם, ואחר הקריאה היו מסירים מהתיבה את הבגדים הללו. **וְאָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אֵין שְׁלִיחַ צִבּוּר** שסיים את הקריאה ונוטל את הספר תורה להצניעו בבית אחר, **רַשַּׁאי לְהַפְשִׁיט אֶת הַתֵּיבָה בְּצִבּוּר** – כל זמן שהציבור בבית הכנסת, אלא מוליך ספר תורה בליווי הציבור ומניחו בבית המיוחד לו, ואחר כך חוזר לבית הכנסת ומפשיט את התיבה, ודין זה הוא **מִפְּנֵי כְּבוֹד הַצִּבּוּר** – שאין להטריחם להתעכב בבית הכנסת עם הספר תורה.

וְאָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, שכאשר מצניעים הספר תורה בבית אחר, **אֵין הַצִּבּוּר רַשָּׁאִין לָצֵאת** מבית הכנסת אפילו דרך פתח אחר, **עַד שֶׁיְּנַמֵּל סֵפֶר תּוֹרָה** מהבימה, **וְיִנִּיחַ בִּמְקוֹמוֹ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר** שאינם רשאים לצאת **עַד שֶׁיֵּצֵא** הספר תורה משם, ולא רק עד שינטל הספר תורה. **וְלֹא פְלִיגִי, הָא** שאמר רבי יהושע בן לוי הוא באופן **דְּאִיכָּא פִּיתְחָא אַחֲרִינָא** לבית הכנסת, שאז מותר לצאת דרך הפתח השני לפני הספר תורה, משעה שניטל הספר תורה כדי להוציאו. **הָא** שאמר שמואל הוא באופן **דְּלֵיכָּא פִּיתְחָא אַחֲרִינָא** לבית הכנסת, ואין לצאת לפני הספר תורה מאותו פתח שעתיד לצאת בו, ולכן צריך להמתין עד שיצא. **אָמַר רָבָא,** החכם ששמו **בַּר אָהִינָא אַפְּקְרֵהּ לִי** – הסביר לי שמקור דינו של שמואל הוא מהפסוק **"אַחֲרֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם תֵּלֵכוּ",** שלומדים מכך יש ללכת אחרי הספר תורה וללוותו, ולא לצאת לפניו.

מבררת הגמרא, **בְּזְמַן שֶׁהַכֹּהֲנִים מְבָרְכִים אֶת הָעָם, מַה הֵן** – המתברכים **אוֹמְרִים** כדי להודות לה' על ברכותיו, ולהראות ששמחים בהם. **אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב חִסְדָּא,** אומרים הם שלושה פסוקים כנגד שלושת הברכות, א. **"בָּרְכוּ ה' מַלְאָכָיו, גִּבּוֹרֵי כֹחַ עוֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמוֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ וְגו'".** ב. **"בָּרְכוּ ה' כָּל צְבָאָיו, מְשָׁרְתָיו עוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ".** ג. **"בָּרְכוּ ה' כָּל מַעֲשָׂיו בְּכָל מְקוֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ, בָּרֲכִי נַפְשִׁי אֶת ה'".**

מבררת הגמרא, **בְּמוֹסְפֵי דְּשַׁבַּתָּא** – בתפילת מוסף בשבת, שיש בה נשיאת כפים חדשה שאינה נוהגת בחול, **מַה הֵן** – המתברכים מחדשים **וְאוֹמְרִים** על נשיאת כפים זו. **אָמַר רַבִּי אַסִּי** שאומרים הם שלושה פסוקים אלו, א. **"שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה'** העומדים בבית ה' בלילות **וְגו'".** ב. **"שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ** בברכת כהנים, **וּבָרְכוּ אֶת ה'".** ג. **"יְבָרֶכְךָ ה' מִצִּיּוֹן שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ".** שואלת הגמרא, מדוע הביאו פסוק שלישי ממקום אחר, **וְלֵימָא נַמֵּי** במקום הפסוק השלישי, **"יְבָרֶכְךָ ה' מִצִּיּוֹן" דְּכְתִיב בֵּהּ הוּא עָנְיָא** – שנאמר כהמשך לשני הפסוקים הראשונים. **אָמַר יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי, מִתּוֹךְ שֶׁהַתְחִיל** בפסוקים הראשונים **בִּבְרָכוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מְסַיֵּים** בפסוק 'ברוך ה' מציון' שעוסק **בִּבְרָכוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא,** ואילו הפסוק 'יברכך ה' מציון' אינו ברכה לקדוש ברוך הוא, אלא לישראל.

מבררת הגמרא, בנשיאת כפים שמברכים הכהנים את העם **בְּמִנְחָתָא דְּתַעֲנִיתָא** – במנחה בתענית ציבור, **מַאי אָמְרֵי** המתברכים. **אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב,** אומרים שלושת פסוקי רחמים אלו, בשעת ברכת כהנים שהיא עת רצון, א. **"אִם עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ ה' עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ".** ב. **"מְקַוֵּה יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעוֹ בְּעֵת צָרָה, לָמָּה תִּהְיֶה כְּגֵר בָּאָרֶץ** וכאורח נטה ללון **וְגו'".** ג. **"לָמָּה תִּהְיֶה כְּאִישׁ נִדְהָם, כְּגִבּוֹר לֹא יוּכַל לְהוֹשִׁיעַ,** ואתה בקרבנו ה' ושמך עלינו נקרא, אל תנחנו **וְגו'".**

אגרות קודש

ב"ה, ח' כסלו, ה'תשי"א

הרה"ג והרה"ח הוו"ח אי"א וכו' מו"ה...

שלום וברכה!

הפ"נ שלו נתקבל, ואקראהו בל"נ על ציון כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, ביום י"ט כסלו הבע"ל.

וצדיקא דאתפטר, דאשתכח בהאי עלמא יתיר מבחיוהי, בטח יתן ברכתו והשי"ת ימלא ברכתו בגשמיות וברוחניות.

בברכת חג גאולתנו ופדות נפשנו ופ"ש כל החבורה תי',

מ. שניאורסאהן